

Retningslinjer for henvisning til kilder i skriftlige arbeider

Dette dokumentet gir en oversikt over de retningslinjer for kildehenvisning som gjelder for studentarbeider ved førskolelærerutdanninga ved Høgskulen i Volda.

Høgskulen i Volda 15.8.2008

Innhold

Rammeplan og barnehagelov	2
Henvisninger generelt	3
Når vi benytter mye stoff fra en kilde	6
Direkte sitat	6
Annet	8
Når kilden mangler forfatternavn	9
Kilder på internett	9
Muntlige kilder	10
Kildeliste (litteraturliste).....	10
Gjengivelse av kunstverk	12

Rammeplan og barnehagelov

Før vi går inn på de generelle reglene for kildehenvisninger, skal vi ta for oss to kilder som står i en særstilling i barnehagesektoren, Rammeplanen og barnehageloven. Når det gjelder Rammeplanen bør den omtales i sin helhet første gang den nevnes, og med forkortelsen Rp06 i parentes. Når planen omtales senere i samme arbeid, er det tilstrekkelig å benytte forkortelsen Rp06.

I følge *Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver* (Rp06) er barnehagen forpliktet til å arbeide for likestilling mellom kjønnene, og dette skal gjenspeiles i barnehagens pedagogikk. "Barnehagen skal oppdra barn til å møte og skape et likestilt samfunn" (Rp06 del 1.3).

I litteraturlista:

Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver (2006), Kunnskapsdepartementet.

Lov om barnehager kan trygt omtales som barnehageloven. Alle lover har slike kortformer (f.eks. barnevernloven, forvaltningsloven). Ved henvisning til et bestemt sted i loven skal du aldri bruke sidetall (sidetallet varierer med utgave). Det er enklere og langt mer presist å henvise til den aktuelle paragraf (§).

Ikke bare foreldrene, men også barna har en lovfestet rett til medvirkning i barnehagen. I barnehageloven § 3 blir det presisert at barnas synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med alder og modenhet.

I litteraturlista:

Lov om barnehager av 17.6.2005, Kunnskapsdepartementet.

Retningslinjene som anbefales i det følgende bygger på Harvardsystemet. Hovedstrukturen i dette systemet har etter hvert fått stor tilslutning. Men når det gjelder detaljene, finner vi en del variasjon blant de som bruker Harvard (se f eks pensumlitteraturen). Helt til slutt i dette dokumentet blir det gitt noen eksempler på variasjon innen Harvardsystemet.

Henvisninger generelt

Hovedregelen for henvisninger er at forfatternavn og utgivelsesår skal føres opp i en parentes, og gjerne med sidetall. Når stoffet du refererer er å finne på et bestemt sted i boka/artikkelen, *skal du oppgi sidetall sjøl om du ikke benytter direkte sitat.*

... og dette er noe som kan ha stor betydning for hvordan barn lærer (Berg 2002).

... i sær er dette viktig i barnets første leveår (Berg 2002: 61).

I litteraturlista:

Berg, Ole (2002): *Innføring i pedagogikk*. Oslo: Bokforlaget.

Hvis forfatternavnet nevnes i teksten er det tilstrekkelig å tilføye publiseringsåret:

I følge Berg (2002) har det stor betydning for læringsprosessen at ...

Når kilden har to forfattere:

... blir tillagt avgjørende betydning (Lund og Wang 2004).

Dette tillegges av Lund og Wang (2004) stor betydning.

I litteraturlista:

Lund, Ingrid og Trine Wang (2004): *Barn og læring*. Oslo: Bokforlaget.

Merk. Bare først nevnte forfatter skal ha etternavnet først i litteraturlista. Dette etternavnet fungerer som *ordningsord*, og bestemmer kildens plassering i den *alfabetiske* litteraturlista.

Når kilden har tre eller flere forfattere, skal alle nevnes første gang referansen brukes. Ved senere henvisninger benyttes ”m fl”:

... som utgjør gode betingelser for læring (Strøm, Lie og Dahle 1999).

... og er derfor av fundamental betydning i en hver læringsprosess (Strøm m fl 1999: 44).

I litteraturlista:

Strøm, Eva, Tove Lie og Per Dahle (1999): *Livslang læring*. Oslo: Pedforlaget.

Ved referanser med flere forfattere skal disse nevnes i den rekkefølge som benyttes på boken/publikasjonen.

Hva når vi vil vise til en artikkel i en artikkelsamling? Da er det *artikkelforfatteren* som skal føres opp i henvisningen, ikke redaktøren av artikkelsamlinga. I litteraturlista opplyser du om hvor artikkelen kommer fra. Her er det boktittelen som skal kursiveres. Tittelen på artikkelen settes vanligvis i anførsel.

Noen ganger ser vi at barn som utsettes for omsorgssvikt kan innta en tilsynelatende kald og uavhengig holdning (Killén 1998: 321).

I litteraturlista:

Killén, Kari (1998): "Omsorgssvikt". I Einar M. Skaalvik og Øyvind Kvello (red) *Barn og miljø. Om barns oppvekst i det senmoderne samfunnet*. Oslo: Tano Aschehoug.

Når det henvises til redaksjonelt stoff i en avis eller lignende publikasjon, benyttes avisnavnet som ordningsord.

Ei gransking av oppvekstvilkår på Sunnmøre vert sett i gong (Sunnmørsposten 13.01.08: 8).

I litteraturlista er oppføring unødvendig når all informasjon allerede står i henvisningen.

Dreier det seg om en kronikk ol benyttes kronikkforfatterens navn i så vel henvisninga som i kildelista.

Når vi benytter mye stoff fra en kilde

I studentarbeider ville det noen ganger være naturlig å referere ganske omfattende fra en og samme kilde. Det kan dreie seg om å referere mer enn et bestemt poeng, og utgjøre kanskje en halv til én side. En enslig henvisning helt til slutt vil i et slikt tilfelle ikke være tilstrekkelig til å vise leseren hva som er ditt eget stoff, og hva som er hentet fra kilden. En ryddig løsning på dette er å innlede med å opplyse om at det du nå skal skrive om bygger på en bestemt kilde.

Jeg skal i det følgende redegjøre for noen sider ved barns språkutvikling, og vil i hovedsak bygge på Høigård (1999: 208-210)

I litteraturlista:

Høigård, Anne (1999): *Barns språkutvikling muntlig og skriftlig*. Universitetsforlaget: Oslo.

Direkte sitat

Ved direkte sitat må sidetall *alltid* oppgis. Sitater som er kortere enn tre linjer skal følge fortløpende i teksten uten noe "luft" rundt. Og de skal stå i anførsel.

En kulturell holdning innebærer ikke at du forplikter deg til å godta alle sider ved en kultur. Kulturell relativisme er først og fremst en metode for å forstå andre kulturer. "Det er fullt mulig å *forstå* et kulturtrekk og samtidig *ta avstand* fra det" (Bull 1996: 54). Vi ser imidlertid ofte at kulturell relativisme blir forstått som ...

Er et sitat på tre linjer eller mer, skal du benytte en blank linje over og under sitatet, innrykk, samt redusert linjeavstand (linjeavstand 1 i stedet for 1,5 som i teksten for øvrig).

En engelskmann som besøkte Norge på 1800-tallet skildrer de innfødte på denne måten:

Det er ingen grunn til å hjelpe disse menneskene. Disse skitne, uvitende menneskene setter alt for mange barn til verden. (...) De misbruker alle de muligheter de får. Hver gang de får penger mellom hendene, går mesteparten til drikk og uvettig sløsing. (Hansejordet 1994: 25)

Slik kunne nordmenn fortone seg gjennom det etnosentriske blikket til en representant for den britiske overklassen.

Hvis du av språklige hensyn utelater ord fra den originale teksten, må det alltid markeres med tre prikker inne i en parentes:

”En kulturrelativ holdning (...) innebærer at vi forsøker å forstå en kultur på dens egne premisser” (Enger 2002: 96).

Ved direkte sitat må det være absolutt ordrett, inkludert målform og eventuelle typografiske virkemidler. Sitater skal *ikke* settes i kursiv (en feil som ofte blir gjort). For det første er det unødvendig, for det andre blir det umulig å gjengi eventuell kursivering som måtte finnes i originalteksten.

Hva når det du vil sitere allerede *er* et sitat? Da må du henviser til den boka/artikkelen hvor du fant sitatet. Det er denne kilden som skal føres opp i litteraturlista. Så må du i tillegg fortelle hvem som er den egentlige opphavsmann til sitatet. Se eksempelet under.

I følge sosialantropologen Thomas Hylland Eriksen er kulturrelativisme ”læren om at kulturer og samfunn har sin egen kulturelle logikk, (...)” (sitert i Børhaug m fl 2003: 145).

I litteraturlista:

Børhaug, Kjetil, Jonas Christophersen og Tone Aarre (2003): *Introduksjon til samfunnskunnskap. Fagstoff og didaktikk*. Oslo: Det norske Samlaget.

Annet

Det er alltid den siste delen av en persons navn som er etternavnet (i alle fall i Norge), og som dermed får rollen som *ordningsord*. Ordningsordet er det ordet som benyttes i henvisningen inne i teksten, og som skal gjenfinnes som *første* ord i kildelista. For **Anne Berg Eriksen** er **Eriksen** etternavnet (og dermed ordningsordet). For **Per Berg-Eriksen** er **Berg-Eriksen** etternavnet (og ordningsordet).

Når det henvises til samme kilde flere ganger etter hverandre, kan du i stedet for å gjenta forfatter og årstall skrive (ibid), eller med sidetall (ibid: 53). Ibid (ibidem) betyr *samme sted*.

Når kilden mangler forfatternavn

Når kilden mangler forfatternavn (f eks offentlige dokumenter), må vi finne andre løsninger. Det er en ufravikelig regel at det ordet vi velger å benytte i henvisningen i teksten (ordningsordet), også må være det første ordet i litteraturlista. Når forfatternavn mangler, er hovedregelen at navnet på institusjonen som har gitt ut dokumentet benyttes som ordningsord:

Og ett resultat av dette er økt kvinnelig yrkesdeltagelse (Statistisk Sentralbyrå 2003).

I litteraturlista:

Statistisk Sentralbyrå (2003): *Arbeidsmarkedsstatistikk 2001*. Oslo.

Kilder på internett

Når du benytter internettkilder, skal du så langt det lar seg gjøre følge de regler som gjelder for trykte kilder. I tillegg må du i litteraturlista føre opp internettadressen og dato for nedlasting. Det siste må vi gjøre fordi internettkilder både endres og forsvinner.

I Møre og Romsdals bodde det per 1.1.07 i alt 2 240 barn som i følge denne definisjonen, tilhørte innvandrerbefolkningen (Statistisk Sentralbyrå. Befolkningsstatistikk). ... Det er nå gjort endringer i barnevernloven når det gjelder enslige yngre asylsøkere (Barne- og likestillingsdepartementet. Barns rettigheter)

I litteraturlista:

Barne- og likestillingsdepartementet. Barns rettigheter. Hentet 3.6.08 fra

<http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/tema/andre/barns_rettigheter.html?id=1038>

Statistisk Sentralbyrå. Befolkningsstatistikk. Hentet 18.2.08 fra

<http://www.ssb.no/emner/02/barn_og_unge/2007/tabeller/.html>

Muntlige kilder

Når du benytter muntlige kilder gjelder ikke de vanlige reglene for henvisning. Disse kildene kan du ikke gå tilbake til på samme måte som skriftlige kilder. Det er derfor ingen grunn til å føre dem opp i litteraturlista. Du opplyser om muntlige kilder ved å benytte fotnoter.

Normalt vil det være langt dårligere tilgang på tolker enn det barnehagene ideelt skulle hatt.¹ I denne kommunen har de imidlertid en norsk-somalisk tolk.²

¹ Forelesning ved Liv Berg, Høgskolen i Vang 6.2.08.

² Meddelt i telefonsamtale med barnehagesjefen i Borg kommune 14.1.08.

Kildeliste (litteraturliste)

- Litteraturlista skal ordnes alfabetisk.
- Når vi har flere forfattere, er det første forfatternavn som er ordningsord og som dermed bestemmer plassen på litteraturlista. Du må *alltid* føre forfatterne opp i den rekkefølge som benyttes i boka eller artikkelen (uavhengig av om rekkefølgen er alfabetisk eller ikke).
- Hvis vi har flere arbeider av samme forfatter skal de ordnes kronologisk etter utgivelsesår.
- Har vi flere arbeider fra samme forfatter fra samme år tilføyes bokstaver etter årstallene for å skille arbeidene (f eks Berg, Ole 2002a, Berg, Ole 2002b). De samme bokstavene må sjølsagt også benyttes i henvisninga inn i teksten.
- Når kildeomtalen går over flere linjer, skal det fra og med andre linje benyttes innrykk.

Boktitlene alltid stå i kursiv. Når det henvises til artikler kan disse settes i anførsel, mens tittelen på boka (eller navnet på tidsskriftet) som artikkelen er hentet fra, skal stå i kursiv (se eksempel nr 3 og 8 under).

Kilder

- Barne- og likestillingsdepartementet. Barns rettigheter. Hentet 3.6.08 fra
<http://www.regjeringen.no/nb/dep/bld/tema/andre/barns_rettigheter.html?id=1038>
- Eriksen, Thomas Hylland (red) (1997): *Flerkulturell forståelse*. Oslo: Tano Aschehoug.
- Imsen, Gunn (2005): *Elevenes verden. Innføring i pedagogisk psykologi*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Killén, Kari (1998): "Omsorgssvikt". I: Einar M. Skaalvik og Øyvind Kvello, red. *Barn og miljø. Om barns oppvekst i det senmoderne samfunnet*. Oslo: Tano Aschehoug.
- Larsen, Ann Marie & Mette V. Slåtten (2006): *En bok om oppvekst. Samfunnsfag for førskolelærere*. Oslo: Fagbokforlaget.
- Lov om barnehager* av 17.6.2005, Kunnskapsdepartementet.
- Rammeplan for barnehagens innhold og oppgaver* (2006), Kunnskapsdepartementet.
- Statistisk Sentralbyrå. Befolkningsstatistikk. Hentet 18.2.08 fra
<http://www.ssb.no/emner/02/barn_og_unge/2007/tabeller/.html>
- Sunnmørsposten 13.01.08: "Oppvekstvilkåra i søre luten vert granska".
- Turmo, Are (2004): "Hva vil internasjonalisering og globalisering medføre for læreplaner i naturfagene?" *Pedagogisk Tidsskrift* 5: 367-381.
- Aasen, Joar og Thor Ola Engen (red) (1994): *Didaktikk og læreplanarbeid i barnehage og skole*. Vallset: Oplandske Bokforelag.

Som nevnt innledningsvis forligger det mange varianter når det gjelder detaljene. Noen eksempler:

- I henvisning i teksten er det lenge vært vanlig å sette kolon mellom årstall og sidetall. Slik: (Berg 2002: 16). Men vi finner også denne måten: (Berg 2002 s.16)
- Noen skriver fornavnet til forfatterne fullt ut (i litteraturlista), andre benytter kun forbokstaver.

- Noen setter kolon etter forfatternavn og årstall i litteraturlista, andre benytter komma.
- Noen benytter ”og” mellom to forfatternavn, andre benytter ”&”.
- Noen skriver ”Strøm m fl”, andre ”Strøm et al.”.

I slike spørsmål er det opp til den enkelte å gjøre et valg. Men én regel er ufravikelig, du må være *konsekvent*. Det valg du gjør må du holde fast på gjennom hele oppgaven.

Gjengivelse av kunstverk

Om du viser bilde av et kunstverk (maleri, skulptur etc), må du alltid opplyse om kunstnerens navn, verkets tittel og datering (årstall). Dette føres opp umiddelbart under bildet av verket.

Edvard Munch: ”Melankoli” 1891.

Bilder som er merket med © (i trykket materiale eller på internett) er vernet etter åndsverkloven, og kan bare benyttes etter samtykke fra rettighetshaveren.